

Úvod

Tato čítanka je koncipována tak, aby vytvářela organický celek s publikací *Přehled české literatury 20. století*. Je proto logické, že nejen výběr, ale i chronologické řazení ukázek byly podřízeny tomuto titulu. Zcela záměrně nejsou v čítance zbytečně dlouhé prozaické texty, jejich rozsah respektuje časové možnosti v hodině českého jazyka. Otázky a náměty k diskusí, které doprovázejí každý celek, nejsou dogmatem, vnímejte je proto, prosím, pouze jako užitečnou pomůcku při výuce. Celá čítanka byla determinována snahou, aby, pokud to nebude nezbytně nutné (například u meziválečných směrů), nebyl jeden autor tříštěn do více kapitol. Proto se může stát, že datace jednotlivých textů není v souladu se začleněním do kapitoly. Jakožto učitel považuji tuto skutečnost za daleko menší zlo než „rozpitvat“ spisovatele do nepřehledného množství oddílů.

Vladimír Prokop

Obsah

Proletářská literatura

Jiří Wolker

Žně, Pokora (*Host do domu*).....3

Těžká hodina (*Těžká hodina*).....3

Jaroslav Seifert

Báseň nejkompromitnější (*Město v slzách*).....3

Josef Hora

Dělnická madona (*Pracující den*).....4

Poetismus

Vítězslav Nezval

Abeceda (*Pantomima*).....4

Edison.....5

Jaroslav Seifert

Útěcha, Počítadlo, Rébus (*Na vlnách T.S.F.*) 5

Konstantin Biebl

Nový Ikaros.....6

Surrealismus

Vítězslav Nezval

Košile (*Žena v množném čísle*)..... 6

Velikáni naší meziválečné poezie

Josef Hora

Čas, Čas, bratr mého srdce (*Struny ve větru*)... 7

Jan Houslista.....7

František Halas

Ze dna (*Kohout plaší smrt*)..... 8

Hřbitov, Doznání (*Tvář*)..... 8

Praze (*Torzo naděje*), Před usnutím..... 8

Já se tam vrátím..... 9

Vladimír Holan

Modlitba kamene (*Kameni, přicházíš*)..... 9

První testament.....9

Noc s Hamletem.....9

Vítězslav Nezval

Na břehu řeky Svratky (*Chrpy a města*)..... 10

Poezie katolicky orientovaných spisovatelů

Jan Zahradníček

Uzovka (*Jeřáby*).....10

Znamení moci.....11

Bohuslav Reynek

Jitřní mlha (*Podzimní motýli*)..... 11

Vzpomínka (*Sníh na zápraží*)..... 11

Legionářská literatura

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka za svět. války...12

Expresionismus v české literatuře

Richard Weiner

Škále.....13

Ladislav Klíma

Utřpení knížete Sterenhocha.....14

Vlastní životopis.....15

Spisovatelé demokratického proudu

Karel Čapek

Krakatík.....16

R.U.R..... 17

Žena a povolání.....18

Obrázky z Holandska.....18

Karel Poláček

Bylo nás pět..... 19

Eduard Bass

Cirkus Humberto.....20

Imaginativní podoba české prózy

Vladislav Vančura

Rozmarné léto.....21

Katolická próza

Jaroslav Durych

Rekviem..... 23

Jakub Deml

Moji přátelé.....23

Zapomenuté světlo.....24

Próza levicově orientovaných spisovatelů

Ivan Olbracht

Žalář nejtemnější.....25

Psychologická próza

Egon Hostovský

Žhář..... 26

Jaroslav Havlíček

Neviditelný..... 27

Václav Řezáč

Černé světlo.....28

Německy psaná literatura v českých zemích

Franz Kafka

Proměna..... 29

Gustav Meyrink

Golem.....30

Dominanty české literatury během okupace

Jiří Orten

O čem ví tesknota (*Deníky J.Ortena*)32

Jarní, Lítost (*Deníky J.Ortena*)..... 32

Česká poezie po roce 1945

Michal Sedloň

Krmíčka vepřl.....32

Pavel Kohout

Částuška (*Čas lásky a boje*)..... 32

Ivan Blatný

Večer (*Stará bydliště*).....33

Milan Kundera

Past (*Monology*)..... 33

Miroslav Holub	
V mikroskopu (<i>Denní služba</i>).....	33
Óda na radost (<i>Slabikář</i>).....	33
Václav Hrabě	
Variace na renesanční téma.....	34
(<i>Blues pro bláznivou holku</i>)	
Zavři oči (<i>Blues pro bláznivou holku</i>).....	34
Josef Kainar	
Sřítihali dohola malého chlapce (<i>Nové mýty</i>).....	34
Blues o černém kožíšku (<i>Moje blues</i>).....	35
Blues o básničce a vlezlé ženě (<i>Moje blues</i>).....	35
Karel Šiktanc	
Únor (<i>Český orloj</i>).....	35
Další osobnosti české poezie po roce 1945	
Jaroslav Seifert	
Píseň o rodné zemi (<i>Zhasněte světla</i>).....	36
Píseň o Viktorce.....	36
Maminčino zrcátko (<i>Maminka</i>).....	37
Morový sloup.....	37
Oldřich Mikulášek	
Černý triptych (<i>Šokovaná růže</i>).....	37
Pleonasmy (<i>Agogh</i>).....	38
František Hrubín	
Země po polednách (<i>Země po polednách</i>).....	38
Jobova noc.....	38
Proměna.....	39
Malíř, Borůvky (<i>Špalíček veršů a pohádek</i>).....	39
Jan Skácel	
Sněhové vody (<i>Hodina mezi psem a vlkem</i>).....	39
Kam odcházejí maminky.....	40
Chvíle (<i>Smutěnka</i>).....	40
Jiří Kolář	
Termiti (<i>Prométheova játra</i>).....	40
Josef Híršal a Bohumila Grögerová	
Gramatické texty (<i>JOB BOJ</i>).....	40
Ivan Diviš	
Žalm 16, Žalm 102 (<i>Žalmy</i>).....	40
Zbyněk Havlíček	
*** (<i>Miluji, tedy jsem</i>).....	41
Ivan Wernisch	
Pojízdný hřbitov (<i>Žil, nebyl</i>).....	42
Petr Král	
Bitva.....	42
Prozaíci po roce 1945	
Jan Drda	
Němá barikáda.....	43
Hrátky s čertem.....	44
Julius Fučík	
Reportáž psaná na oprátce.....	45
Jan Otčenášek	
Romeo, Julie a tma.....	46
Ladislav Fuks	
Pan Theodor Mundstock.....	47
Spalovač mrtvol.....	48
Ota Pavel	
Smrt krásných srnců.....	49
Bohumil Hrabal	
Taneční hodiny pro starší a pokročilé.....	50
Ostře sledované vlaky.....	51
Obsluhoval jsem anglického krále.....	52
Vladimír Körner	
Zánik samoty Berhof.....	53
Vladimír Páral	
Katapult.....	54
Ladislav Mňačko	
Jak chutná moc.....	55
Arthur London	
Doznání.....	57
Jan Procházka	
Politika pro každého (<i>glosy</i>).....	58
Arnošt Lustig	
Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou.....	58
Karel Pecka	
Motázky nezvěstnému.....	59
Ota Filip	
Cesta ke hřbitovu.....	60
Pavel Kohout	
Kde je zakopán pes.....	61
Ivan Klíma	
Moje první lásky.....	63
Josef Škvorecký	
Zbabělci.....	64
Prima sezóna.....	66
Ludvík Vaculík	
Morčata.....	67
Milan Kundera	
Žert.....	68
Směšné lásky.....	69
Nesmrtelnost (<i>doslov</i>).....	71
Michal Viewegh	
Báječná léta pod psa.....	72
Undergroundová literatura a písňové texty	
Egon Bondy	
Okolo okna, Nikdo (z výběrů).....	73
Ivan Wernisch	
Šel pro krev (<i>Prasinec</i>).....	73
Ivan Martin Jirous	
Magorovy Labutí písně.....	73
J. H. Krchovský	
Chci-li zmizet beze stopy.....	73
Jáchym Topol	
Doma jsem rosvítit.....	74
(<i>V úterý bude válka</i>)	
Karel Kryl	
Píseň neznámého vojína.....	74
Bratříčku, zavírej vrátka.....	74
Jaroslav Hutka	
Náměšt'.....	74
Vladimír Merta	
Praha magická.....	75
Pavel Dobeš	
Hrušky.....	75
Jaromír Nohavica	
Dál se háže kamením.....	76
České divadlo 20. století	
Jiří Voskovec a Jan Werich	
Balada z hadrů.....	76
David a Goliáš.....	78
Václav Havel	
Zahradní slavnost.....	78
Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák	
Vyšetřování ztráty třídní knihy.....	7